

అనవుడు - నావుడు

మా గ్రామం పొలిమేరను ఉన్న లంజదిబ్బల్లో ఒక
దానిని త్రవ్వించడానికి పురాతత్వ శాఖవారు, మొన్న
మొన్ననే పూనుకున్నారు.

ఆ ప్రదేశంలో ఉన్నది ఒక్కటే దిబ్బకాదు సుమండి !
చెల్లాచెదురుగా, వెరసి చిన్నా పెద్దా కలిసి మూడు ! చీకటి
పడిన తరువాత సాధారణంగా, ఆ చాయలకు ఆసాము
లెవరూ పోరు. దయ్యాలూ భూతాలూ ఉంటాయని కాదు :
ఆ చుట్టుపక్కల అంతటా వల్లమాలిన గచ్చపొదలు ! రాత్రి,
ఓ ఝాము పొద్దువేళనుంచీ, తొలికోడి కూసేదాకా, -
'గలా-గలా : చెంగ్ చెంగ్' మంటో సన్నసన్నగా గాలి
వాటున సవ్వడి వినబడుతూ ఉంటుంది !

ఆ మూడుదిబ్బలూ ముగ్గురు అక్కా చెల్లెళ్లు.
అందులో పెద్దది అప్పగారు - తతిమ్మావి చెల్లెళ్లు : వాళ్ళు,

కోల్లేరు పేద్ద సరస్సుగా శాపంతో మారక మునుపు, అక్కడ
రాజ్యంచేసిన రాజుగారి కూతుళ్ళట.

ఆ ముగ్గురు కన్నెలకూ యుక్త వయసు రాగానే
రాజుగారు దేశదేశాలా స్వయంవరం చాటించారట !
ఆకాశమంత పందిరీ, భూమంత వేదికా వేయించి, మూడు
పెళ్లిళ్ళకూ ఒకే ముహూర్తం పెట్టించి, కోలాహలంగా,
సప్తసన్నాహాలూ చేశారట ! ఏలేవారి ముగుదల శిరసా
వహించి ఆ సీమలో ప్రజలందరూ, ఆబాలగోపాలమూ
ఎవరింటో పొయ్యి వారు త్రవ్వేసుకుని, పట్టుతాపితాలు
చేతబట్టుకుని, - అన్ని వర్ణాల వారూ దేవతార్చనకు, రాజు
గారి దేవిడికి తరలివచ్చారట : ఇక, లెక్కకు నాలుగు
రోజులుంది. స్వయంవరం : అది, కాగానే వారం తిరిగివచ్చే
సరికి సుముహూర్తం !

ఇది, ఇలా ఉండగా, ఆయేడు అదేం మాయోకాని,
పర్నాలు, ఒక్కమాసం ముందుగానే ముంచుకొచ్చాయట !
రథాలెక్క, ఏనుగులెక్క, సిబ్బందితో సింగారంగా పెళ్ళి వడక
లతో తరలివస్తున్న ఛప్పన్న దేశాల రాకొమరులూ, రాజ్యా
నికి రెండు మజిలీలు ఆకడనే ఆగిపోవలసి వచ్చిందట.

గంగ మడుగులు, కాలువలైనాయి - కాలువలు
నదులైనాయి - నదులు ఏకసముద్రం కాగా, - ఎక్కడి
వారక్కడే హరినామస్మరణ చేసుకుంటూ ఆగిపోవలసిన
తిప్పలు వచ్చినాయి ! కాకిచేత కబురంపుదామనుకున్నా -

ఎటుచూసినా అంతా నిరామయంగా ఉంది. ఎక్కడా, ఏ దిక్కునా పిట్ట ఆడటంలేదు :

దిగబడిన రథాలు దిగబడినట్టే ఉన్నాయి. ఏనుగులూ, గుర్రాలూ, తక్కుంగల చిల్లరమల్లర జంతువులూ, సేనా సమూహము, - ఒక్కముక్కలో చెప్పాలంటే రథ గజ తురగ పదాతి సమూహము ఒక్కమ్మడిగా, రొంపపట్టి దిక్కులు మాక్రోగేట్టు తుమ్ముతూ పడుందట.

ఈ పరిస్థితులన్నీ తాము స్వయంగా కొంతమేరకు చిత్తగించి; మహామంత్రులు మనవిచేయగా ఆలకించి-బయలు దేరి వచ్చిన పెళ్ళికొడుకు లందరికీ, - ఒక్కసారి దిగ్భ్రమ చెందటంతో మతిపోయిందట : అందరి మట్టుకూ ఎవరికివారే హతాశులై, జాతకం ప్రకారం తమకు యీ సంవత్సరం కల్యాణయోగం లేదేమో అని అనుకునేంత స్థితికి వచ్చారట.

ఇక్కడ, మాటకు అడ్డం వచ్చి, ఒక్కముక్క మనవి చేస్తేనేకాని, స్వారస్యం ఉండదు. అందరికీ రొంప పట్టిం దనుకున్నామే అది కొంచెం అతిశయోక్తి ! తరలి వచ్చిన మందీ మార్బలంలో కొందరు మడేళ్లుండక తప్పదు కదా ! ఎల్ల కాలం ఎండలో ఎండి, వానకు తడిసేవాళ్లకు - యీ దుతువుచూర్పు చీమ కుట్టినట్లు లేదు : ఆ గుంపు గుంపు ఒక్క తుమ్ము తుమ్మిన పాపాన పోలేదు.

వాళ్లందరూ, ఏ రథం చాటున తలదాచుకుని, ఏం గూడుపుతానీ చేశారో కాని, ఒకనాడు, సాయం సమయమున

వాళ్లలోకి కులవృద్ధు, వ్యాసులవారిలాటి మడేలు, మహారాజ బిడ్డ లందరికీ సమస్కారం చేసి, యిలా మనవి చేశాడట.

“ఏలిన వారందరూ, యీ చాకలివాడి మనవి కాదన కుండా, చిత్తగించాలి! మహాప్రభువులందరూ యిక్కడ చిక్కపడ్డారు! తమ జాడ తెలియక పెళ్లికొమా రైల కన్న ప్రభువులవారు అక్కడ చికాకుపడుతూ ఉంటారు.

అయ్యల సెలవైతే, నా చేతిక్రింద పడుచువాళ్లను ముగ్గురిని, ఆగమేగాలమీద తమరు చేరువకు వచ్చారని - కబురు చెప్ప నగరానికి తరుముతాను. ఒక్క కబురుకు ముగ్గు రెందుకంటిరా -

దారి పొడుగునా, అగడ్తలూ, అగాధాలు గంద! ఒక్కడైతే ముణుగునో, తేలునో - ముషికి మనిషి ఆసరా ఉంటే - తప్పినా జారినా అడుగుతీసి అడుగు వేయవచ్చు-

ఇద్దరైతే చాలదా అంటారేమో ప్రభువులు! ఒకడు ఊబిలో దిగితే, వాడికి చేయందిచ్చి రెండోవామా దిగబడితే - పిలిస్తే పలికేందుకన్నా - అటైందని, మనకు వేగుతెచ్చేందు కన్నా మరోడుండాలిగంద! - అందుకుని, ముగ్గురుండాలని మనవు లిచ్చుకున్నా” నన్నాడు! ‘సరే’ నన్నారు - పెళ్లి కుమారులందరూ!

అందరూ అంటే ఎందరో అనుకునేరు - యింతకు ముందా మాట చెప్పడం మరచిపోయినా, - వచ్చింది, ముచ్చటగా ముగ్గురు! మరైతే ఛప్పన్న దేశాలవారు తరలి వస్తున్నారంటివి గందా - అంటారా? - అవునయ్యా, -

~~~~~ అనవుడు - నావుడు

వస్తున్నారు - వెనకాతలే వస్తున్నారు - కొందరు వెనక
మజిలీలో - మరికొంద రా వెనక మజిలీలో - ఉన్నారు!
నెమ్మదిమీద వస్తారు!

ఆం. మళ్ళీ దోవకు వద్దాం - ఎక్కడున్నాం - పెళ్ళి
కొడుకులు సరేనన్నారు కాదూ, - అంటే మడేలూ సరే
నన్నాడు: ముగ్గురు చిన్నవాళ్ళనూ ముందుకు రప్పించాడు.
చేరవలసిన కబురేదో ముమ్మారు చెప్పించాడు! ప్రాణాలకు
తెగించినా పట్నం చేరుకుంటామని, వాళ్ల చేత దొరలపాదాల
దగ్గర ప్రమాణం చేయించాడు.

చేయించాడు సరేనయ్యా! వాళ్లు కాళ్లు కదపందే!
'ఆనవా లిచ్చి పంపండయ్యా' అని మరోతూరి మనవి చేసు
కున్నాడు మడేలు. ఏం ఆనవాలురా? - అన్నారు అయ్యలు
ముగ్గురూ - 'అవే - అవే - పట్టిన కత్తి పెట్టిన పాగా, - వేసు
కున్న దిరేసూ - యిచ్చి పంపండయ్యా - వట్టి చేతుల్తో,
నోటిమాటల్తో వెలితే - చాకలోళ్ళ మాటలు మా రాజులు
సమ్మతారా - అయ్యకు చూపేందుకు ఆ హాంగులూ;
ముద్దరాలికి చూపేందుకు ముద్దికలూ -' యిప్పించమన్నాడు
మడేలు: యిచ్చి పంపారు దొరలు:

ఇక చూసుకోండయ్యా, ముగ్గురూ కొరమీనుల్లా
వాగుల కడ్డంబడి - లోతనక కొంపనక ఒక్క లగువున రెండు
ప్రొద్దులువాలే సరికల్లా - నగరం పొలిమేరల్లోకి జేరు
కున్నారు:

అక్కడ ఓ క్షణం ఆగిపోయినారు. మడేలు చెప్పిన ఆలోచన మనసులో నెమ రేసుకున్నారు. తడిబట్టలు విడిచారు : అయ్యలిచ్చిన ది రేసుకట్టుకుని, - డాలూ దవాలూ పట్టుకుని, - రొమ్ము విరుచుకుని, - కోట గుమ్మంలో కాలు పెట్టారు.

కాలు పెట్టి పెట్టంగనే - కోటలో నగారాలు మ్రోగినాయి. వెయ్యి దీపాలు ఒక్కమొయిని వెలిగినాయి : తడి తడిగా ఉన్న భూమ్మీద అడుగుదీసి అడుగు వేసుకుంటూ రాజుగారు - ఆరతి పట్టించి, ఆడంగులచేత దిష్టి తీయించారు.

అక్కడా యిక్కడా కాదని, - అబ్బయ్యలు ముగ్గురునీ వెంట తోడుకుని, - తానుండే కోటలోకి తీసుకు వెళ్లాడు : మూడు పొద్దులకు, మడేలు బిడ్డలు ముగ్గురూ కడుపునిండా బువ్వదిని కంటినిండా నిద్రపోయినారు :

భళ్ళున తెల్లవారింది. ఫెళ్ళున ఎండవచ్చింది. ఆ పొద్దే స్వయంవరము. కాని, మరో దొరకొడుకు ఆ చేరు వకు రాండే—

పోనీ అదీ ఒకందుకు మంచిదే అనుకున్నారు. మహా రాజువారు - కుమార్తెలు ముగ్గురితోనూ సంప్రదించాడు! పిల్లలు ముగ్గురూ మారుమాట చెప్పకుండా, చిలకలల్లే ఒకరిని చూసి ఒకరు ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకుంటూ తండ్రి వంక చూసీ చూడనట్టూ ఓరకంటచూసి తలవంచుకున్నారు.

పరమానంద భరితులౌతూ, మహారాజుగారు, అమ్మాయిల చెలికత్తెలను పిలిపించుకుని, అసలు వై నమేమిటి,

చిరంజీవుల మనస్సులోఉన్న అభిప్రాయం ఏమిటి — అని
వాకబు చేయగా, తేలిందేమయ్యా అంటే—

అబ్బాయిలు ముగ్గురూ గాఢనిద్రలో ఉండగా,
అమ్మాయిగార్లు చెలికత్తెలను చాటు చేసుకుని, ఆ చిన్న
వాళ్ళు శయనించిన మందిరంలోకి, అల్లంతదూరాన్నుంచి
తొంగి చూశారట! వారి కిరీటాలూ, కత్తులూ, చూసి,-
మొగం చూడక్కర్లేకుండానే తక్షణం వరించారట - వరించి
నప్పటినుంచీ - ఒక్కటే తాపంట, ఒక్కటే విరహంట-

అయితే, యిక స్వయంవరంతో అవసరం ఏముందను
కున్నారు మహారాజుగారు. అయినప్పటికీ మహామంత్రులవారి
సలహా నంగీకరించి,-కొంత తడవు నిదానించిచూశారు. అను
కున్న వేళకు అతిథి, అభ్యాగతులు మరెవ్వరూ రాకపోయే
సరికి,- ఆ ముగ్గురికి యీ ముగ్గురూ 'శుభం' అనుకున్నారు.

ఈ శుభవర్తమానం - పెళ్ళికొడుకులకు చెప్పేం
దుకు - మహామంత్రిగారికి ఆజ్ఞాపించారు.

మంత్రిగారు వచ్చేసరికి మందిరంలో ఏం జరుగుతున్న
దయ్యా అంటే - ఎవడికి వాడు నిద్రలేచి, - అలవాటు
ప్రకారం ఎవడిపనులు వాడు చేసుకుపోతున్నాడు. ఒకడు
చీపురట్టుకు ఊడుస్తున్నాడు - ఒకడు దుమ్ముదులుపుతున్నాడు.
మూడోవాడు చాపలు చుట్టుతున్నాడు.

మంత్రిగారు, ఒక్క చూపులోనే - వీళ్ల కులం, వీళ్ల
గుణం తెలుసుకున్నారు : తలుపులు బిగించి - కత్తి చేతబట్టారు
కాని - ఒకడికి ముగ్గురుండి రేమో ఒక్కడూ వణకలా? -

ర స మ ం జ రి ~~~~~

‘ఓ రయ్యా నీ ధాంధూములు మాకాడ కావు, - మాట
యింటివా సిరసుంటది - రాజ్యంలో సగం నీ సేతుంటది -’
అన్నారయ్యా ! ఆ మంత్రి ఎంత పాపకర్ముడో కాని, - ఆ సీమ
పుట్టి ఆ సీమ పెరిగి - ఆ కొలువు కొలచి అంత పాపానికి
బడిగట్టినాడయ్యా ! -

స రేనన్నాడు. చేతిలో చేయి వేయించుకున్నాడు :
పిల్లవాళ్లు ముగ్గురికీ పెళ్ళయేదాకా మానవ్రతం అన్నాడు :
ఎవరూ పలుకరించరా దన్నాడు : అన్నిటికీ రాజుగారు స రే
నన్నాడు :

మళ్ళీ తెల్లవారింది : ఇక మరో గడియకు ముహూర్తం :
పెళ్లి కొమాళ్లు ముగ్గురూ వెళ్లి కొల్లేరమ్మను కొలిచివచ్చి
బాసికం కట్టాలి. బయలుదేరారయ్యా పెళ్లికొడుకులు !

వీ రటు బయలుదేరడం చూసి అక్కా చెల్లెళ్ళు
ముగ్గురూ గచ్చకాయలు ముందోసుకు కూచున్నారు - గారి
దేవి పాట పాడుకుంటూ : పాటయేసరికి ఆట కావాలి :
ఆటయేసరికి - మంగళాస్నానం - ఆటైతేనే ఆడకూతురికి
విదవతనం - వేయికాలాలపాటు నిలుస్తుందని - ఏ నాటి
నుంచో వస్తున్న సమ్మకమాయెను—

అక్కడ - ఆ శివశక్తిని చూడగానే - ముగ్గురు పెళ్ళి
కొడుకులకూ కాళ్ళు వడకీనాయి. అడుగు వెనక్కివేశారు.
కాని వెనుక నిలుచున్న మంత్రి, ఓ అడుగు ముందుకు
త్రోశాడు : ‘అది గొర్రెల్ని, మేకల్ని తినేదిరా - మీ జోలికి
రాదని’, వెన్ను చరిచాడు : వాళ్ళు వెన్ను విరిచారు :

~~~~~అనవుడు-నావుడు

అక్కడే మంత్రానికి అర్థరాజ్యం ధారాదత్తం చేశారు - మీసం మీద చేయవేశారు.

ఇక చూచుకో అయ్యా ! - ఆ తల్లికి ఊగ్రంవచ్చిందో వాళ్ళ పాపం పండిందో కాని - ఆకాశం చిల్లులుపడ్డాయి - సముద్రాలకి కట్టలు తెగివాయి - ఏక వెలువెంది - దేశం నేలగలసిపోయింది.

ఆ పొంగులోపడి ఆ ముగ్గురు పెళ్ళికూతుళ్ళూ కొట్టు కొచ్చి - యిక్కడ దిబ్బేసుపోయినారు. ఆ మంత్ర గచ్చ పొద అయిపోనాడు : వెళ్ళిన వాళ్ళకోసం - వాళ్ళు అలాగే గచ్చకాయలాడుతూ కూచున్నారటయ్యా ! -

వాన వెలిసి వంగుడు వెలిసిన తరువాత, తరలివచ్చిన రాజులు రాలేదా - అంటారా - రాకేం వచ్చారు ! వచ్చి చూస్తే, ఏముంది - ఊరున్న చోట ఏరుంది : ఎవడికి వాడే వెలా తెలా పోయినారు - అందరూ అన్ని కొంగలైపోయి - ఆ యేటిమీదే తిరుగు తుంటారటయ్యా! -

మరి, - యింత ఘాతుకం తలపెట్టిన ఆ పెళ్ళికొడుకుల గతేమి టంటారా - పెద్దలు చెప్పలా:-

తాజాకలం : - దిబ్బ తవ్వించడానికి వచ్చిన ద్రవిడ అధికారిలో తాతయ్య యీకథ అప్పటి కప్పటికి కల్పించి - (యిందుకు తాతయ్య హావీ) చెప్పగా - పెళ్ళీడు పిల్లలున్న ఆ గృహస్థు, అయ్యోపాపం అని ముక్కుమీద వేలేసుకుని - ఏతత్ దిబ్బలో, ప్రాచీన సామాగ్రి దొరకదనీ, అది కేవలం అధునాతనమైన పాటిమట్టి దిబ్బమాత్రమేననీ, -

ర స మ ం జ రి

ప్రక్కచేలోంచి పాటిమన్ను శాంపుల్సుతో కలిపి - కేంద్ర ప్రభుత్వంవారికి ఒక బృహత్ నివేదిక పంపుకుని, - తాత గారింట ముప్పొద్దులు విందు కుడిచి, మరో దిబ్బను వెదు క్కుంటూ వెడలిపోయినాడు.

తాతయ్యలో ప్రగతీ శీలత లేదంటారా మీరు : అనండి - ఆయన ఒక్కడిలోనే కాదు - మా ఏ ఒక్కడిలోనూ లేదు : ఆ దిబ్బలు, ఆ పొదలూ, ఆ రొదలూ లేకపోతే, - మాకు, మాసీమకు వేడుకేముంది - ముచ్చటేముంది !

వెయ్యి అబద్ధాలాడి ఒక్క యిల్లు నిలపమన్నారు పెద్దలు - ఒక్క అబద్ధం ఆడి, మూడు దిబ్బలు కలకాలం నిలిపాడు తాతయ్య! స్వస్తిరస్తు.